TAISTO 2018

TIETOTURVA- JA TIETOSUOJALOUKKAUSTEN HALLINNAN HARJOITUS

TAISTO18-HARJOITUSRAPORTTI

23.1.2019 versio 1.0

Väestörekisterikeskus

Digitalisaatio/Digiturvapalvelut//Rousku Kimmo 23.1.2019

DOKUMENTINHALLINTA

Omistaja	Digiturvapalvelut
Laatinut	Kimmo Rousku
Tarkastanut	
Hyväksynyt	

VERSION HALLINTA

versionro	mitä tehty	pvm/henkilö
1.0	Julkaistu versio	23.1.2019 KR

Digitalisaatio/Digiturvapalvelut//Rousku Kimmo 23.1.2019

Sisällysluettelo

1 Palautekyselyn tulokset ... 5
1.1 Harjoitukseen osallistuneet ja palautekyselyyn vastanneet organisaatiot ... 5
1.2 Miten organisaatio sai tiedon harjoituksesta? ... 6
1.3 Arvio organisaation TAISTO18-harjoitukseen käyttämästä työpanoksesta ... 6
1.4 7. Tiedottaminen, ohjeistus ja yhteydenpito TAISTO18-harjoitukseen – ennen harjoitusta ... 7
1.5 Harjoitukseen valmistautuminen – oma organisaationne ... 8
1.6 Harjoituspäivä oman organisaationne toiminnan osalta ... 9
1.7 Harjoituspäivän toteutuminen – Väestörekisterikeskuksen tuottama harjoitus ... 10
1.8 Ilmoitusten tekeminen viranomaisille ... 12
1.9 Tulevaisuuden harjoitustoiminta ... 14
1.10 Onko teillä tarvetta ostaa tueksenne tietoturva-, kyberturva- tai tietosuojaharjoitustoimintaan ulkopuolisia, kaupallisia palveluita? ... 14
1.11 Millaisia digiturvallisuuteen liittyviä palveluita toivoisitte jatkossa Väestörekisterikeskuksen kehittävän? ... 15
1.12 Muuta palautetta harjoitustoimintaan liittyen? ... 15
1.13 Avoin palaute ... 15
2 Raportointipisteiden kautta kerätty palaute ... 16
2.1 Osallistuttuanne harjoituspäivään ja kun virallinen osuus on takana, mitä tekisitte nyt toisin – harjoituspäivästä viisastuneena? ... 17
2.2 Mitkä asiat toimivat harjoituspäivän aikana siten, kuten olitte etukäteen kuvitelleet? Miksi? ... 18
2.3 Mitkä olivat niitä asioita, jotka eivät toimineet kuten olitte kuvitelleet? Miksi? ... 19
3 Kehittämistoimenpiteet ... 21
4 TAISTO-harjoitukset vuosina 2019 ja 2020 ... 24

Digitalisaatio/Digiturvapalvelut//Rousku Kimmo 23.1.2019

TAISTO18-HARJOITUSRAPORTTI

1 Tiivistelmä

Tämä harjoitusraportti sisältää tulokset valtiovarainministeriön järjestämästä ja Väestörekisterikeskuksen toteuttamasta TAISTO18-harjoituksesta - tietoturva- ja tietosuojaloukkausten hallinnan harjoituksesta. TAISTO18-harjoitus toteutettiin osana vuoden 2018 lopussa päättyneitä Juhta/VAHTI-yhteishankkeita, joissa kehitettiin julkisen hallinnon organisaatioiden tietosuoja, tietoturva ja jatkuvuuden hallinnan prosesseja. Harjoitus valmisteltiin ja toteutettiin läheisessä yhteistyössä Tietosuojavaltuutetun toimiston, Poliisihallituksen, Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin sekä Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen kanssa.

Harjoitukseen osallistui 234 julkisen hallinnon organisaatiota, ministeriöitä, virastoa, laitoksia, kuntia, muita kunnallisia toimijoita, sairaanhoitopiirejä, yliopistoja, oppilaitoksia sekä muutama julkisen hallinnon 100% omistama yritys.

Harjoituksen tarkoituksena oli varmistaa, että organisaatioissa on toiminnassa keskeiset tietoturvallisuuden hallinnan ja henkilötietojen tietoturvaloukkauksissa tarvittavat prosessit. Saadun palautteen osalta voidaan todeta, että osa organisaatioista oli valmistautunut ja omasi etukäteen jo hyvät valmiudet, mutta käytännössä jokainen organisaatio on löytänyt harjoituksen avulla kehitettävää toiminnassaan. Suurin hyöty harjoituksesta on ollut niille organisaatioille, jotka eivät ole aikaisemmin harjoitelleet tai käytännössä joutuneet toimimaan vastaavan kaltaisessa henkilötietojen tietoturvaloukkaustilanteessa. Positiivinen havainto on ollut se, että usea organisaatio toteaa oman harjoituksen toteutuneen erittäin hyvin ja herättäneen kipinän ja tarpeen harjoitella jatkossa lisää.

Kokonaisuutena harjoitusta voidaan pitää menestyksenä. Harjoituksen alkuperäinen tavoite oli saada mukaan 150 organisaatiota, joten se ylittyi selkeästi. Harjoitukseen osallistuneiden organisaatioiden tyytyväisyyden keskiarvon ja Väestörekisterikeskuksen harjoituksen toteutuksen keskiarvoksi ensimmäisellä harjoituskerralla asetettiin vähintään 4,0, joka sekin ylittyi merkittävästi (4,32 sekä 4,40). Lisäksi saatu muu kirjallinen ja suullinen palaute osoittavat, että harjoitus on selvästi ylittänyt sille asetetut tavoitteet. Harjoitus on ollut erittäin kustannustehokas tapa, koska sen toteuttamiseen liittyvät kustannukset jäävät noin 20 0000 €, jolloin yhden harjoitusorganisaation harjoituksen laskennalliseksi hinnaksi jää alle 100 € / organisaatio.

Väestörekisterikeskus julkaisee harjoituksen toteuttamisessa käytetyn materiaalikokonaisuuden vapaasti kenen tahansa organisaation tai asiantuntijan käyttöön osoitteessa http://www.vrk.fi/taisto. Julkaistun materiaalin avulla mikä tahansa organisaatio pystyy toteuttamaan vastaavanlaisen harjoituksen omassa organisaatiossaan.

Väestörekisterikeskus on päättänyt toteuttaa TAISTO19-, TAISTO20 sekä TAISTO21-harjoitukset, jotka samalla tukevat valtiovarainministeriön asettaman julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelman (JUDO) käynnissä olevan toimeenpanohankkeen projektien etenemistä.

2 Palautekyselyn tulokset

2.1 Harjoitukseen osallistuneet ja palautekyselyyn vastanneet organisaatiot

TAISTO18-harjoitukseen ilmoittautui 245 organisaatiota, joista harjoituspäivään ja raportointiin osallistui 234 organisaatiota, jotka jakautuivat seuraavasti:

Osallistujat	lukumäärä
Kunnat	113
Valtionhallinto	74
Yliopistot, oppilaitokset	19
Kuntayhtymät ja muut	19
SOTE-toimijat	9
Yhteensä	**234**

Väestörekisterikeskus sai TAISTO18-harjoitukseen osallistuneista 234 organisaatiosta 152 palautetta, joten vastausprosentti oli 65%.

Organisaatiomme on:	Prosentti
Kunnat	41,7%
Valtionhallinto	34,4%
Yliopistot, oppilaitokset	11,9%
Kuntayhtymät ja muut	6,6%
SOTE-toimijat	5,3%

Harjoitus toteutettiin neljänä erikseen määritettynä ajankohtana marraskuussa 2018. Tällä haluttiin mahdollistaa organisaatioiden valita mahdollisimman hyvä sille sopiva ajankohta sekä pienentää sitä riskiä, että jos harjoituksen teknisessä toteuttamisessa syntyisi ongelmia, ne eivät vaikuttaisi kaikkien harjoitukseen osallistuneiden organisaatioiden harjoitukseen.

Päivämäärä	**palautteita**	**harjoituksesta raportoineita organisaatiota**
7.11.	34	51
15.11.	48	58
22.11.	31	57
27.11.	38	68
Yhteensä	**151**	**234**

Suhteellisesti eniten palautteita jäi saamatta kahdesta viimeisestä harjoituspäivästä. Viimeiseen harjoituspäivään osallistui määrällisesti eniten harjoitusorganisaatioita. Organisaatiot jakautuivat kuitenkin oletettua tasaisemmin eri harjoituspäiville, joten toteutettu malli tuntui toimivalta.

2.2 Miten organisaatio sai tiedon harjoituksesta?

TAISTO18-harjoituksesta tiedotettiin ja mainostettiin eri kanavissa.

Miten saitte tiedon TAISTO18-harjoituksesta:	Prosentti
Juhta/VAHTI-yhteishankkeet	52,3%
Valtiovarainministeriön lähettämä kirje	34,4%
viestistä sosiaalisessa mediassa	1,3%
Muuta kautta, miten?	11,9%

Tässä yhteishanke sekä harjoitukseen liittynyt erillinen kutsu osoittautuivat odotetusti suosituimmiksi kanaviksi, mutta 13,2% palautekyselyyn vastanneista oli saanut tiedon myös jotain muuta kautta, esimerkiksi kollegoilta tai muista tilaisuuksista.

2.3 Arvio organisaation TAISTO18-harjoitukseen käyttämästä työpanoksesta

Harjoitusorganisaatioilta kysyttiin, kuinka paljon he käyttivät harjoitukseen henkilötyöpäiviä ennakolta sen valmisteluun sekä harjoituspäivän osalta. Lisäksi pyydettiin arvioimaan, kuinka monta eri henkilöä osallistui itse harjoitukseen.

Harjoitukseen valmistautuminen ennakolta sekä harjoituspäivän jälkeen loppuvuosi	1716 htp
Harjoituspäivän osalta ( )	2066 htp
Edelliset yhteensä	3782 htp
Kuinka monta eri henkilöä on osallistunut organisaatiostanne harjoitukseen?	2203 hlö

Edellä olevista luvuista puuttuvat harjoituksen toteuttamisesta vastanneiden organisaatioiden työpanos sekä Juhta/VAHTI-yhteishankkeiden kautta harjoitukseen käytetty työmäärä, jolloin täydennettynä näillä luvuilla

Harjoitukseen valmistautuminen ennakolta sekä harjoituspäivän jälkeen loppuvuosi	2236 htp
Harjoituspäivän osalta ( )	2082 htp
Edelliset yhteensä	4318 htp
Kuinka monta eri henkilöä on osallistunut organisaatiostanne harjoitukseen?	2215 hlö

Kokonaisuutena harjoitukseen voidaan arvioida täten osallistuneen yli eri 2200 henkilöä ja siihen käytetyn työpanoksen olevan yli 4300 henkilötyöpäivää eli yli 21,5 vuotta. Täten harjoitusta voidaan pitää Suomen suurimpana tämän toimialan harjoituksena niin harjoitukseen osallistuneiden organisaatioiden määrän kuin osallistujamäärän osalta, kansainvälisestikin arvioituna tämä kuuluu laajimpiin tiedossa oleviin vastaavanlaisiin harjoituksiin.

Organisaatioilta kysyttiin myös:

- Mikäli käytitte ulkopuolisia asiantuntijoita, heidän työpanoksen määrä

Harjoitusorganisaatiot käyttivät ulkopuolista apua varsin vähän, vastausten mukaan 127 htp verran, mikä tekee reilusti alle 0,5 htp / harjoitusorganisaatio. Ulkopuolista apua on käytetty esimerkiksi harjoitukseen valmistautumisessa (konsultointi) sekä harjoituspäivän osalta tarkkailijan roolissa.

2.4 7. Tiedottaminen, ohjeistus ja yhteydenpito TAISTO18-harjoitukseen – ennen harjoitusta

Miten Väestörekisterikeskus on mielestänne onnistunut harjoitukseen liittyvissä toimenpiteissä ennen harjoitusta koskien tiedottamista, ohjeistusta ja muuta yhteydenpitoa?

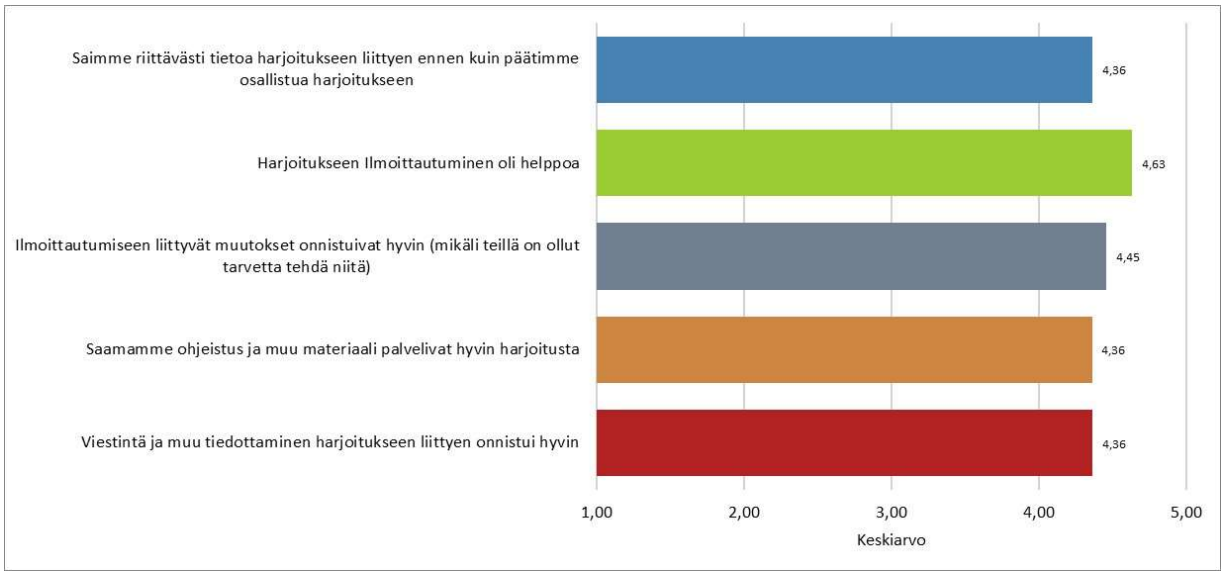

Kuten yllä olevasta kuvasta havaitsee, harjoituksen järjestäminen ennen harjoituspäivää on onnistunut erittäin hyvin näiden viiden osa-alueen keskiarvon ollessa 4,43 (1 erittäin huono – 5 erittäin hyvin).

Kysymyksen "**Millaisen arvosanan antaisitte Väestörekisterikeskukselle koskien harjoitusta edeltäviä toimenpiteitä?"** keskiarvo 4,38 kuvaa myös tätä kokonaisuutta hyvin, harjoituksen ennakkovalmistelut onnistuivat oletettu paremmin, vaikka ennen kaikkea kyseessä oli ensimmäinen harjoituskerta.

Keskeisin palaute koskien ennakkovalmistautumista oli hyvin positiivista, niin etukäteen tuotettua materiaalia ja tilaisuuksia (harjoituskäsikirja, Skype-kokoukset) sekä tuotettuja videoita kiiteltiin. Materiaali koettiin selkeänä ("ei nörttikieltä") sekä kattavana ja yleensäkin oltiin tyytyväisiä niin viestinnän määrään ja laatuun.

Kehitettävää myös löytyi, osin viestinnässä tuntui osalle olleen liikaa päällekkäisyyttä ja toistoa sekä tietoa siitä, miten organisaatio voi ennakkoon ja harjoituspäivän aikana viestiä harjoituksesta, toivottiin paremmin ilmoitettavan ennakolta. Ilmoittautumisessa oli muutamalla organisaatiolla ollut ongelmia sekä yhden etukäteisvideokokouksen osalta havaittiin pieni tekninen ongelma.

2.5 Harjoitukseen valmistautuminen – oma organisaationne

Seuraavaksi organisaatioilta kysyttiin sitä, miten he itse arvioivat onnistuneensa harjoittelun etukäteisvalmisteluissa.

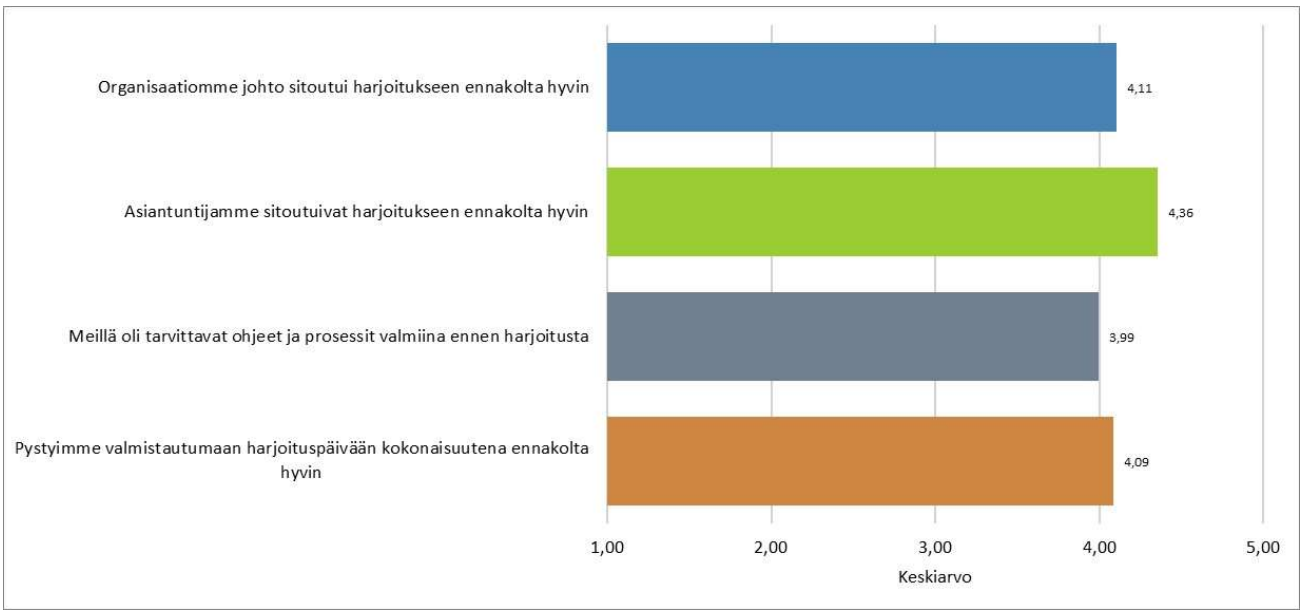

Kuten edellä olevasta kuvasta havaitsee, harjoitukseen valmistautuminen ennen harjoituspäivää on sujunut erittäin hyvin myös harjoitusorganisaatioissa näiden neljän osa-alueen keskiarvon ollessa 4,13 (1 erittäin huono – 5 erittäin hyvin). Kaikkia tuloksia voidaan siten pitää hyvinä, mutta erikseen kannattaa nostaa niin johdon ja asiantuntijoiden sitoutuminen kuin lisäksi se, miten hyvin organisaatiot ovat arvioineet heillä olevan tarvittavat ohjeet ja prosessit valmiina ennen harjoitusta.

Kysymyksen "**Pystyimme valmistautumaan harjoituspäivään kokonaisuutena ennakolta hyvin"** keskiarvo 4,09 kuvaa ennakkovalmistelun onnistumista myös harjoitusorganisaatioiden osalta hyvin. Jatkossa on mielenkiintoista seurata, kuinka useimmat tässä ensimmäisessä TAISTO-harjoituksessa esille nostetut mittarit tulevat muuttumaan tulevien harjoitusvuosien ja eri harjoitusten osalta.

Tässä kohtaa nousee esille useita erilaisia malleja, miten organisaatiot ovat harjoitukseen valmistautuneet. Osa organisaatioista on panostanut harjoituspäivään merkittävästi erillisten koulutusten ja omien harjoituskäsikirjojen avulla sekä laatimalla ennakolta niitä asiakirjoja ja prosesseja, joita harjoituksessa oli arvioitu tarvittavan. Vastaavasti osa organisaatioista on antanut tilanteen tulla ikään kuin normaalisti, sen enempää valmistautumatta, jolloin on pystytty selvittämään, mikä organisaation kyvykkyys toimia tällaisessa tilanteessa on. Useissa palautteissa on maininta harjoituksen kytkemisestä osaksi organisaation jo olemassa olevaa häiriötilanteiden hallinnan prosessia.

Palautteissa kiiteltiin hyvissä ajoin käynnistynyttä viestintää harjoitukseen liittyen, joka mahdollisti toiminnan kehittämisen sekä organisaation oman henkilöstön sitoutumista harjoitukseen,

toisaalta, muutamassa palautteessa nostettiin esille erityisesti organisaation johdon tuen ja sitoutumisen puuttuminen.

Selkeästi keskeisimpänä haasteena valmistautumisessa koettiin ajan puutetta (ainainen kiire) sekä osin viime hetkellä tapahtuneita muutoksia tai poissaoloja sen osalta, ketkä voivat etukäteen valmistella harjoitusta tai osallistua harjoituspäivään. Samoin joissakin palautteissa nousi esille epäselvät vastuut harjoitukseen valmistautumisen ja prosessien osalta.

2.6 Harjoituspäivä oman organisaationne toiminnan osalta

Organisaatioilta kysyttiin toiminnasta itse harjoituspäivän osalta seuraavien yhdeksän kysymyksen kautta.

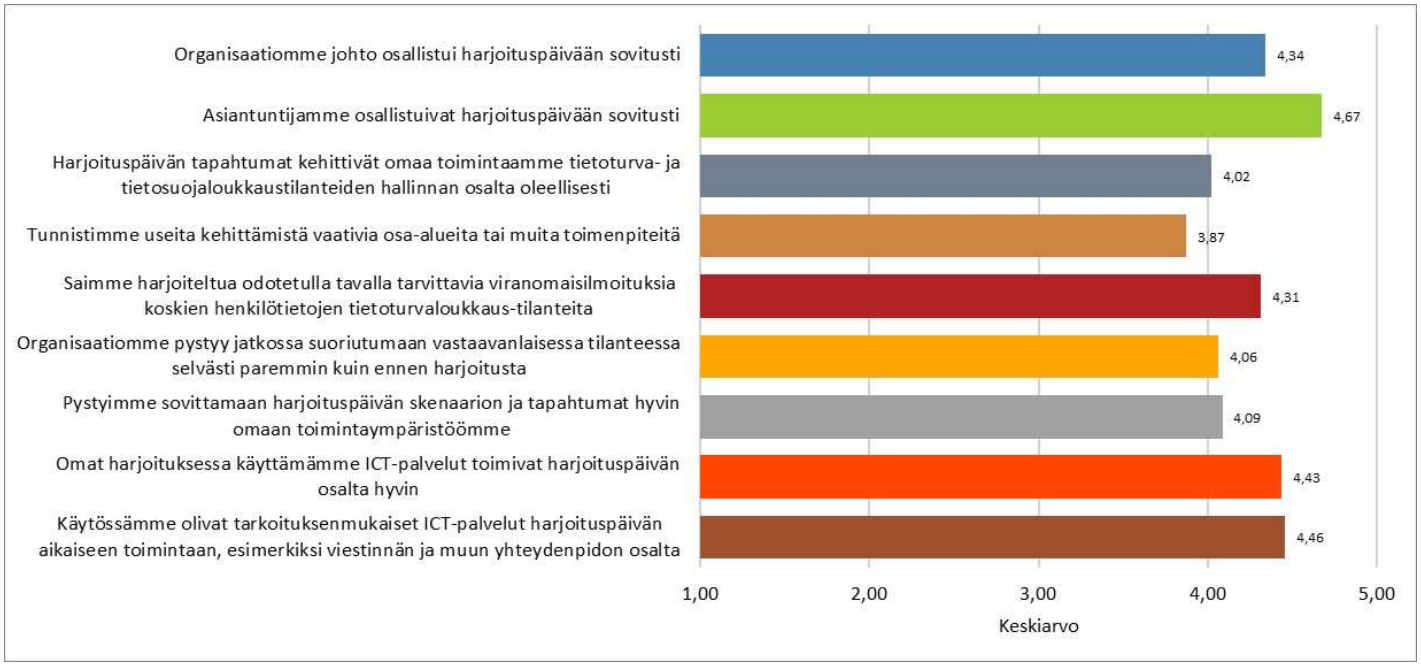

Jos valmistautumista etukäteen harjoitukseen voidaan pitää vähintään hyvällä tasolla, vielä positiivisempi yllätys on organisaation palaute itse harjoituspäivän osalta, jonka keskiarvo on 4,25.

Vastauksista esille nousee kohta "Tunnistimme useita kehittämistä vaativia osa-alueita tai muita toimenpiteitä", johon 27,5% vastaajista vastasi olevansa täysin samaa mieltä ja vain 1,3% olevansa täysin eri mieltä. Käytännössä vain muutama organisaatio täten toteaa, että heillä on ollut prosessit erittäin hyvässä kunnossa ennen harjoitusta, jonka he ovat voineet nyt harjoituksen avulla todentaa.

Kohdassa "Organisaatiomme pystyy jatkossa suoriutumaan vastaavanlaisessa tilanteessa selvästi paremmin kuin ennen harjoitusta" vastasi vaihtoehdon viisi (täysin samaa mieltä) 30,7% vastaajista ja vaihtoehdon neljä 47,1% vastaajista, joten 77,8% vastaajista toteaa harjoituksen parantaneen selvästi heidän kyvykkyyksiään. Vastaavasti valinnan yksi (täysin eri mieltä) tai kaksi on vastannut vain 2,0 % vastaajista; käytännössä todennäköisesti samat organisaatiot, joilla on prosessit ja toimintamallit olleet jo muutenkin kunnossa.

Kysymyksen "Millaisen arvosanan antaisitte harjoituspäivästä?" keskiarvo oli ennakolta odotettua parempi – **4,32**; organisaatiot arvioivat itse oman harjoituspäivän toteutuneen erittäin hyvin, jota osin edellä kuvattu pääosin hyvän sujunut valmistautuminen myös ennakoi.

Tässä kohtaa, kuten läpi koko palautteen, nousee esille paljon positiivisia asioita. Ilahduttavaa havaita, että osa toimijoista oli kytkenyt harjoitukseen myös organisaation omia ICT-palvelutuottajia tiiviisti mukaan. Yleensäkin palautteissa nousee esille tyytyväisyys oman toiminnan tasoon, yhdessä tekemiseen ja harjoituksessa tunnistetut kehittämistarpeet.

Kehitettävää harjoituksen osalta on tunnistettu muun muassa seuraavilta osin:

- viranomaisten tarjoamien ilmoituskanavien käyttö pitää olla helpompaa
- harjoituksen skenaarioita olisi voinut muuttaa enemmän aamu- ja iltapäivän välillä
- raportointipisteiden vastaamista tulisi parantaa, nyt käytetty malli koettiin työläänä

Kuten yleensä harjoituksissa, kaikki ei aina mene suunnitellusti ja ainakin yksi organisaatio oli kokenut harjoituspäivän aikana pienen sähkökatkon.

2.7 Harjoituspäivän toteutuminen – Väestörekisterikeskuksen tuottama harjoitus

Seuraavaksi osallistuneita organisaatioita pyydettiin arvioimaan se, miten Väestörekisterikeskus onnistui harjoituspäivän toteuttamisessa.

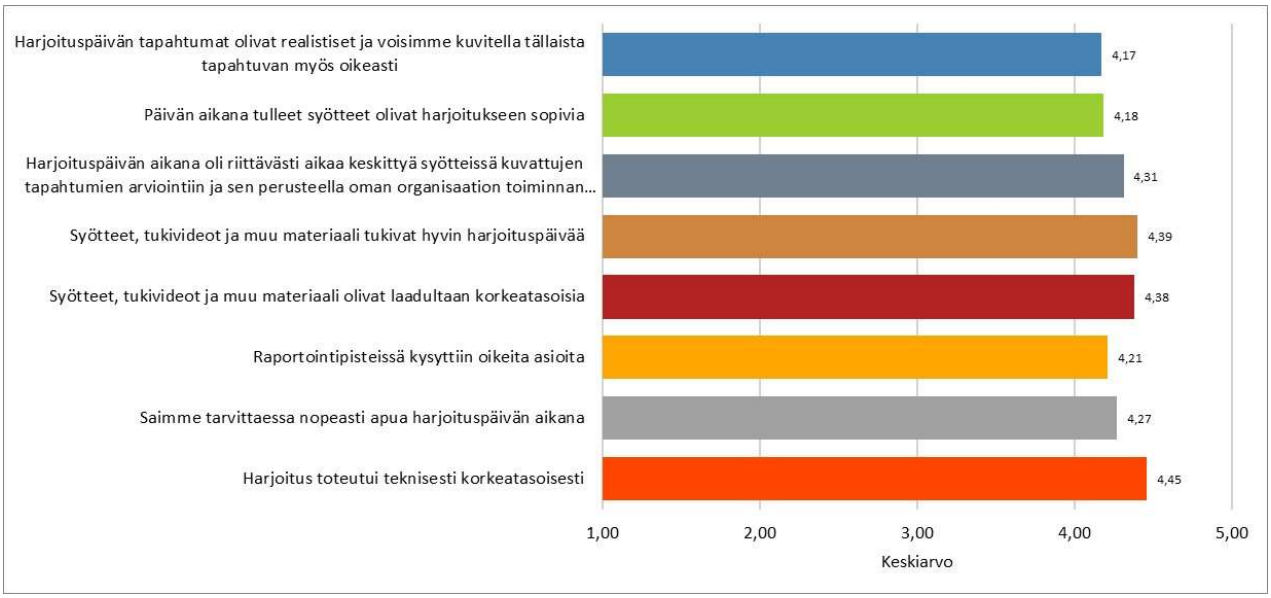

Edellä olevien kahdeksan kohdan keskiarvo on **4,3.** Kaksi parhaiten toteutunutta kohtaa ovat "Harjoitus toteutui teknisesti korkeatasoisesti", joka sai 4,45 sekä "Syötteet, tukivideot ja muu materiaali tukivat hyvin harjoituspäivää", joka sai 4,39. Harjoituksen suunnittelussa panostettiin ennakolta erityisesti harjoituksen tekniseen toteutukseen, sen käsikirjoitukseen sekä tuotettaviin tukivideoihin ja tämä näkyy tällä tavalla myös palautteissa.

Vastaavasti kaksi matalimmat arvosanat sisältävää kohtaa olivat "Harjoituspäivän tapahtumat olivat realistiset ja voisimme kuvitella tällaista tapahtuvan myös oikeasti" (4,17) sekä "Päivän aikana tulleet syötteet olivat harjoitukseen sopivia" (4,18). Ottaen huomioon sen, että organisaatiot olivat hyvin heterogeenisia ja kaikki joutuivat sovittamaan syötteet omaan toimintaansa, tältäkin osilta palautetta voidaan pitää hyvänä.

Kysymykseen "Millaisen arvosanan antaisitte Väestörekisterikeskukselle harjoituspäivän toteutumisesta?" vastaajat antoivat arvosanaksi **4,40**, joka yllätti harjoituksen valmisteluryhmän positiivisesti ottaen huomioon, että kyseessä on erittäin laajalle joukolle suunnatun harjoituksen ensimmäinen toteutuskerta.

Erityisesti positiivista palautetta sai:

- ennakkovalmistelut ja harjoituspäivän sujuva toteutuminen
- videoiden ja materiaalien laatu, seuraaviin harjoituksiin YLE mukaan
- "On hienoa, että on taho, joka koordinoi tällaisen tärkeän harjoituksen ja ensimmäiseksi harjoitukseksi toteutus oli hyvin positiivinen videoiden ja syötteiden puolesta."

Kehitettävää myös löytyi:

- harjoituksessa käytettävä järjestelmä kannattaisi määrittää paremmin etukäteen, harjoituksen sovittaminen valittuun järjestelmään oli osalle organisaatioista haastavampaa kuin toisille
- osa sähköposteista päätyi roskapostiin, onneksi www-sivusto auttoi
- lopussa voisi olla tilanteen palauttaminen normaaliksi ja siihen liittyvä viestintä
- raportointilomakkeita käytäntöjä kannattaisi helpottaa
- aamupäivä / iltapäiväpainotus – aamulla kiire, iltapäivällä aikaa miettiä ja kehittää, jonka olisi voinut hyödyntää paremmin myös harjoituksessa

Väestörekisterikeskus on käynnistänyt TAISTO19-harjoituksen suunnittelun, joka tulee olemaan osa JUDO-hankkeen toimeenpanoa. Seuraavissa harjoituksissa huomioidaan saatu palaute sekä kehittämisideat harjoitustoiminnan kehittämiseksi.

2.8 Ilmoitusten tekeminen viranomaisille

Osana harjoitusta mahdollistettiin tiettyjen, sovittujen viranomaisilmoitusten toteuttaminen.

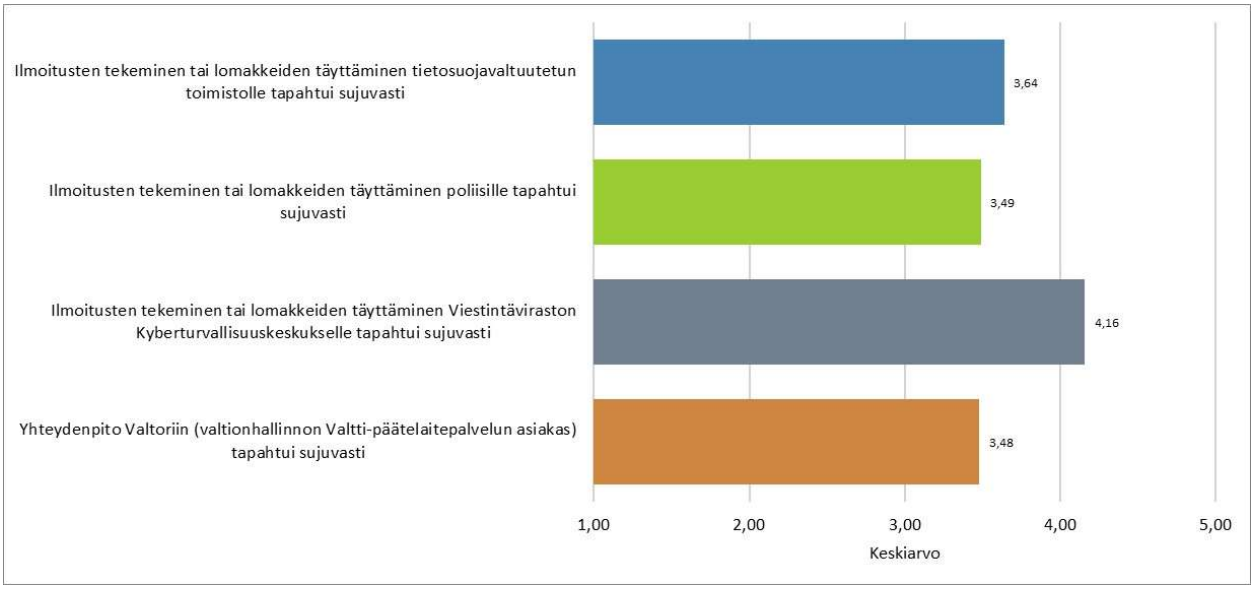

Harjoituksen näkökulmasta tämä osa-alue keräsi eniten palautetta ja kehittämisideoita. Selvästi parhaan palautteen sai Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus (4,16), jonka jälkeen Tietosuojavaltuutetun toimiston (3,64) , Poliisin (3,49) ja Valtorin (3,48) saama palaute oli kriittisempää.

Kysymykseen "Ilmoitusten tekeminen tai lomakkeiden täyttäminen tietosuojavaltuutetun toimistolle tapahtui sujuvasti" vastattiin:

1 täysin eri mieltä	5,1%
2	9,4%
3	23,9%
4	39,9%
5 täysin samaa mieltä	21,7%

Noin 60% vastaajista totesi vastaamisen tapahtuneen sujuvasti, vastaavasti 14,5% vastaajista oli kokenut tässä merkittäviä haasteita tai muita ongelmia.

Kysymykseen "Ilmoitusten tekeminen tai lomakkeiden täyttäminen poliisille tapahtui sujuvasti" vastattiin seuraavasti:

1 täysin eri mieltä	4,1%
2	13,2%
3	29,8%
4	35,5%
5 täysin samaa mieltä	17,4%

Reilut puolet (52,9%) vastaajista arvioi tämän sujuneen hyvin, noin kolmasosa oli pääosin tyytyväinen kun n17,3% vastaajista oli kokenut tässä paljon ongelmia.

Kysymykseen "Ilmoitusten tekeminen tai lomakkeiden täyttäminen Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskukselle tapahtui sujuvasti" vastattiin seuraavasti:

1 täysin eri mieltä	0,0%
2	1,5%
3	17,3%
4	45,1%
5 täysin samaa mieltä	36,1%

Kyberturvallisuuskeskus sai kaikista viranomaisista selvästi parhaan palautteen; 91,2% totesi ilmoituksen tekemisen sujuneen sujuvasti ja vain 1,5% vastaajista totesi siinä olleen ongelmia.

Valtorin rooli harjoituksessa oli tietoisesti erilainen. Harjoituspäivän aikana mahdollistettiin niiden valtionhallinnon organisaatioiden yhteydenotto Valtoriin, joilla on käytössä Valtti-työasemapalvelu. Palaute tästä oli se seuraava:

1 täysin eri mieltä	12,5%
2	0,0%
3	33,3%
4	35,4%
5 täysin samaa mieltä	18,8%

54,2% vastaajista (kaikkiaan tähän vastasi 48 organisaatiota) totesi tämän tapahtuneen sujuvasti, kolmasosan mielestä pääosin ok, mutta 12,5% totesi kohdanneensa tässä merkittäviä haasteita.

Avopalautteissa tähän kohtaan nousi esille seuraavia kehittämistarpeita:

- erityisesti Valtorin rooli ja kyvykkyys toimia harjoituksessa aktiivisemmassa roolissa nähtiin tärkeänä ja nyt tällainen rajoitettu toiminnallisuus toi paljon kritiikkiä

- Tietosuojavaltuutetun toimiston lomakkeet koettiin työläinä ja osin puutteellisina täyttää, osin osa pakollisista kentistä koettiin turhina sekä ilmoituksen täydentäminen haastavana

- Poliisin osalta lomakkeet koettiin samoin vaikeaselkoisina, samoin todettiin, että "Rikosilmoituksissa ei ollut täysin sopivaa pohjaa tietoturvarikoksen ilmoittamiselle, kysymykset sen vuoksi eivät ihan johdonmukaisia. Tarvitsisi oman rikosilmoituspohjan."

- lomakkeista tulisi aina saada haluttaessa myös kopio lähettäjälle

Tästä harjoitusosiosta saatiin myös positiivista palautetta:

- ilmoitusten harjoittelu koettiin erittäin tärkeäksi, jota jokaisen organisaation on syytä harjoitella

-

2.9 Tulevaisuuden harjoitustoiminta

Osallistujilta kysyttiin halukkuutta osallistua myös vastaavanlaiseen harjoitukseen tulevaisuudessa.

Kyllä	64,1%
Todennäköisesti	30,1%
Todennäköisesti emme	5,9%
Emme	0,0%

94,2% vastaajista ilmoitti, että he ilmoittautuisivat todennäköisesti myös seuraavaan vastaavanlaiseen harjoitukseen. Tämä on hyödyllinen tieto, koska sen perusteella voidaan suunnitella seuraavan TAISTO19-harjoituksen toteutusta.

Tähän liittyvissä avovastauksissa todettiin muun muassa:

- Paitsi tämän kaltaisiin hallinnollisia toimia harjoittaviin, niin haluaisimme osallistaa teknistä henkilökuntaamme teknisemmän tapaisiin harjoituksiin.
- Harjoitus toteutettiin tietojärjestelmiä ylläpitävien erityisasiantuntijoiden ja ylimmän johdon toimesta. Jatkossa harjoitteita voisi suunnata myös henkilöille, joka toimivat tietotekniikan peruskäyttäjinä.
- Pöytäharjoituksiin, joissa harjoitellaan eri organisaatioiden välistä yhteistoimintaa.
- Toivoisin, että verkkohyökkäyksiin ja valeuutisointiin varautumista harjoiteltaisiin. Siis tilanteessa, jossa palvelu on kaadettu ja somessa on käynnissä valtava valeuutisten levityskampanja.
-
- Parempi mahdollisuus räätälöidä harjoitus organisaation tarpeisiin

Otamme tähän kohtaan annetun palautteen huomioon yleensä harjoitustoimintaa ja erityisesti seuraavaa TAISTO-harjoitusta suunniteltaessa.

2.10 Onko teillä tarvetta ostaa tueksenne tietoturva-, kyberturva- tai tietosuojaharjoitustoimintaan ulkopuolisia, kaupallisia palveluita?

Tässä kysymyksessä kartoitettiin vastaajien halukkuutta hyödyntää mahdollisia harjoitustoimintaan liittyviä kaupallisia palveluita.

Kyllä	8,1%
Todennäköisesti on	17,6%
Todennäköisesti ei	50,0%
Ei	24,3%

Noin neljäsosa vastaajista (25,7%) vastasi vähintään todennäköisesti tarvitsevansa tällaisia palveluita. Väestörekisterikeskus on laajentamassa tarjoamiaan digitaalisen turvallisuuden asiantuntijapalveluita ja tämä otetaan palveluiden kehittämisessä huomioon.

2.11 Millaisia digiturvallisuuteen liittyviä palveluita toivoisitte jatkossa Väestörekisterikeskuksen kehittävän?

Avokysymys digiturvapalveluista tuotti lähes 60 palautetta. Eniten ehdotuksia saivat seuraavankaltaiset ehdotukset:

- erilaiset koulutusjärjestelmät ja mahdollisuudet
- raportoinnin ja tiedon jakamisen ja välittämisen turvalliset palvelut

Lisäksi erityisen mielenkiintoinen oli toive:

- Digiturvallisuuden palvelualusta - modulaarinen ja turvallinen palvelualusta jolle voisi kehittää yhteistyössä palveluita. Palvelualusta voisi tarjota tukea myös selkeästi yhteisille prosesseille ja turvallisemman ja kätevämmän yhteistyöalustan kuin nykyisillä sähköpostin ja turvapostin yhdistelmillä.

Väestörekisterikeskus on käynnistänyt julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelman JUDOn toimeenpanohankkeen, jossa pystymme tuottamaan uusia, osin tämän kyselyn eri avovastauksissa esitettyihin toiveisiin kohdistuvia uusia palveluita tai hankkeita.

2.12 Muuta palautetta harjoitustoimintaan liittyen?

Valtaosa tähän kohtaan tulleesta palautteesta oli vielä kerran positiivista palautetta harjoitukseen liittyen tai jo aikaisemmin esille nousseita kehittämisideoita. Haluamme nostaa pari uutta kehittämisideaa:

- ”Harjoituksesta puuttui kokonaan toimiva VIRT-toiminta. Minusta sekin pitäisi harjoitukseen sisällyttää, jolloin voidaan myös koestaa tilannetiedon välittymistä eri osapuolille. Samalla toimii mainoksena VIRT-toiminnasta ja sen hyödyntämisestä.”

2.13 Avoin palaute

Viimeiseen avokysymykseen tuli lähinnä kiitoksia laadukkaan harjoituksen toteuttamisesta sekä muutamia osin jo aikaisemmin käsiteltyjä kehittämiskohteita. Tässä yhteydessä korjattakoon yhdessä palautteessa ollut kommentti:

- Kimmo oli uskottavan oloinen myös hakkerina :-)
    - Kimmo ei toiminut tässä harjoituksessa hakkerin roolissa, hän hoiti enemmän suhteita joulupukin suuntaan

3 Raportointipisteiden kautta kerätty palaute

Osana TAISTO18-harjoitusta organisaatiot vastasivat päivän aikana kahteen raportointipisteeseen, jossa esitettiin kysymyksiä liittyen joko aamupäivän (raportointipiste 1) tai iltapäivän (raportointipiste 2) tapahtumiin. Näiden tarkoituksena oli saada organisaatio miettimään niitä keskeisiä asioita, jotka liittyivät harjoituksen teemaan, tietoturva- ja tietosuojaloukkaustilanteiden hallintaan.

Olemme toteuttaneet organisaatioiden palaute-Excelin pisteyttämällä organisaation vastaukset esitettyihin kysymyksiin (ns. pakolliset kohdat) sekä arvioineet ja antaneet erikseen lisäpisteitä näitä täydentävistä kohdista.

Kaikkien harjoitukseen osallistuneiden organisaation pisteet on jaettu kolmeen kategoriaan pakollisten kohtien, lisäpisteiden sekä näistä syntyvien kokonaispisteiden osalta.

Organisaatio voi itse tarkistaa, miten se on näissä osa-alueissa menestynyt alla olevan taulukon perusteella. Olemme jakaneet kaikki kolme pistemäärää kolmeen osa-alueeseen, alimpaan 25 prosenttiin, 50 prosenttiin ja ylimpään 25 prosenttiin kuuluvien osalta. Alimpaan ja ylimpään 25 prosenttiin kuuluu siten 25% vastaajaorganisaatiosta eli noin 58 organisaatiota ja pisterajat ovat tällöin seuraavat:

	Alin 25%	**26-74%**	**Ylin 25%**	**organisaatioista**
Pakolliset pisteet	23,35<	23,36 - 28,24	>28,25	**pistettä**
Lisäpisteet	4,5<	4,51 - 6,24	>6,25	**pistettä**
Kaikki yht	28<	28,1 - 33,9	>34	**pistettä**

Esimerkki tämän taulukon käyttämisestä organisaation pisteiden tulkitsemiseksi.

Olette saaneet pakollisia pisteitä 28 pistettä, jolloin kuulutte keskimmäiseen osioon, lähelle ylintä 25% ryhmää. Olette saaneet 2,5 lisäpistettä, olette tällöin selvästi alimman 25% joukossa niiden pisteiden osalta. Kokonaispisteenne ovat tällöin 30,5 pistettä, jolloin olette aika lähellä keskiarvoa, joka on 30,8 pistettä kaikkien vastaajien osalta.

Pakollisten pisteiden väli oli 9,75 – 35 pisteen välillä, lisäpisteiden osalta 0,5 – 11,5 pisteen välillä. Kokonaispisteet jakautuivat 10,75 ja 41,75 pisteen välille. Muutamalta organisaatiolta emme saaneet joko aamupäivän tai iltapäivän palautepisteen raporttia, joka selittää nämä matalammat pistemäärät. Suosittelemme tutustumaan Excelissä erityisesti niihin kohtiin, joista organisaatio on saanut nolla tai miinuspisteitä.

Jokaisen raportointipisteen kohdalla on ohje, miten pisteitä on annettu. Esimerkiksi kohta 1.5:

1.5 Kuinka arvioisitte arvosanalla 1-5 omien kriittisimpien palveluiden ICT-palvelutoimittajien kyvyn täyttää ja raportoida tietoturvapäivityksiin liittyvät velvoitteet: *

1 Erittäin huono
2 Huono
3 Tyydyttävä
4 Hyvä
5 Erittäin hyvä

Olemme antaneet -1,0 pistettä ylimmästä kohdasta (Erittäin huono) ja tämä on tällöin **kehittämiskohde** – 0,5 pistettä kohdasta huono (myös **kehittämiskohde**), 0,25 pistettä kohdasta tyydyttävä 0,75 pistettä kohdasta hyvä sekä 2,0 pistettä kohdasta erittäin hyvä.

Tämän lisäksi olemme antaneet mahdollisia lisäpisteitä, jos organisaatio on kuvannut erikseen tai antanut muuten perusteluita vastaukselleen. Huomaa, koska emme ole tästä erikseen tiedottaneet, useat organisaatiot eivät ole näihin vastanneet ja sen takia tähän kohtaan tuleva pistemäärä on usein matala.

Samoin kannattaa huomata, että tämä pisteytys on suuntaa antava sekä saattaa sisältää jonkinlaisia epätarkkuuksia ja pohjautuu tekemäämme itsearviointiin.

Organisaatio löytää nämä saamansa pistemäärät oheisen Excel-tiedoston riviltä 364, joista ensimmäinen on pakolliset pisteet ja toinen on itse arvioimamme lisäpisteet, kokonaispistemäärän saatte laskemalla nämä yhteen, kuvan tapauksessa 29 + 5 = 34 kokonaispistettä.

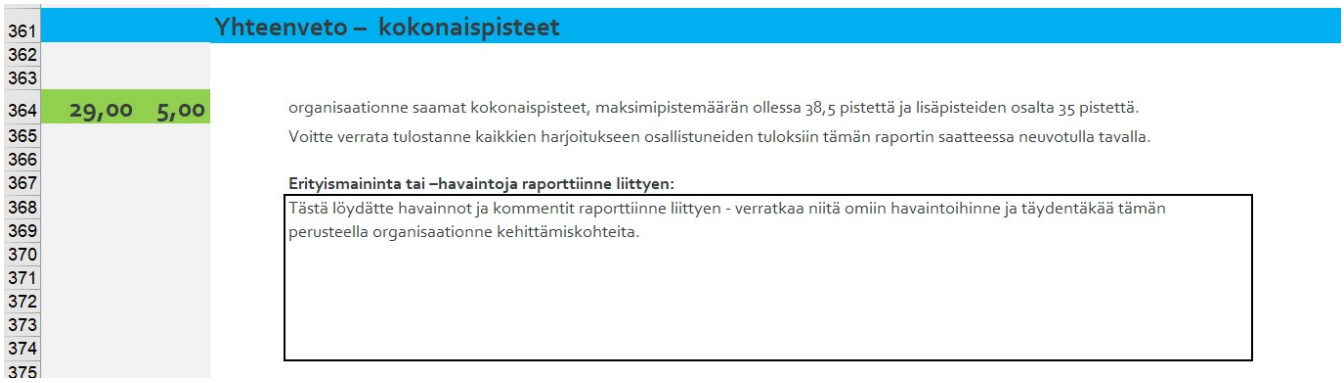

Organisaation kannattaa erityisesti tutustua kohtaan **Erityismaininta tai –havaintoja raporttiinne liittyen**, koska tähän kohtaan olemme keränneet havaintoja raportistanne ja suosituksia mahdollisista kehittämiskohteista vuodelle 2019.

3.1 Osallistuttuanne harjoituspäivään ja kun virallinen osuus on takana, mitä tekisitte nyt toisin – harjoituspäivästä viisastuneena?

Erityisesti näistä palautteista saamme kehitettävää ja ohjeistettavaa seuraavia TAISTO-harjoituksia varten, tässä muutama tyypillinen palaute:

- Parempi tilannehuone, välineet ja ympäristö kunnossa.
- Haastatteluun valmistautumista voisi parantaa.
- Emme välttämättä tekisi mitään toisin, harjoituspäivä meni mielestämme melko hyvin. Toisaalta harjoitus nosti esiin joitakin kehittämiskohteita.
- perehtyisimme entistäkin paremmin materiaaleihin

- Viestinnän henkilö tulisi olla mukana paikalla koska hän nyt oli etäyhteyden takana (puhelin/sähköposti)
- Varahenkilöt olisivat voineet oikeasti olla mukana. Avainhenkilöriskien realisoitumiseen varautuminen
- Alussa enemmän pohdintaa riskeistä, etenemisestä. Jakautuminen ryhmiin. Nyt kokoonnuttiin yhteisiin tiloihin, pohdittava onko järkevää olla kaikki yhdessä tilassa. Miten muodostaa tilannekuva tehokkaasti.
- Johtajien osallistuminen olisi ollut tärkeää olla pakollista. Kokemusten jakaminen harjoituksesta eteenpäin on tärkeää, jos ei pysty osallistumaan. Tilanteen pitkittyessä työnjako on tärkeää miettiä ketkä vapautetaan, miten viestintä hoidetaan ja milloin kokoonnutaan.
    - tässä erityisesti tämä viimeinen palaute on keskeinen – kuinka organisaatio pystyy toimimaan, kun häiriötilanne tai poikkeamatilanne alkaa kestää useita vuorokausia, puhumattakaan viikkoja?

3.2 Mitkä asiat toimivat harjoituspäivän aikana siten, kuten olitte etukäteen kuvitelleet? Miksi?

Harjoituksen yleisestä palautteesta oli jo helppo päätellä, että harjoituspäivän osalta asiat ovat sujuneet pääosin hyvin. Tämän kohdan palaute on siten osin ennalta arvattavissa – asiat sujuivat harjoituksessa ennakoidusti:

- Aikataulut pitivät paikkaansa. Osa tehtävistä olivat niin tulkinnan varaisia kuin ennalta saattoi odottaa. Ohjeet olivat sinällään selkeät.
- Tiimityöskentely toimi hyvin. Valmistautuminen harjoitukseen hyvissä ajoin.
- Oikeat henkilöt paikalla niin että saatiin turvattua tekniikka, tiedottaminen, harjoituksen johto ja asiantuntemus.
- Olemassa olevat prosessit toimivat. Harjoituksen järjestäjiltä saatiin hyvin vastauksia kun kysyttiin tai ilmoitettiin annetuille viranomaistahoille tilanteesta harjoitussähköpostiosoitteisiin. Harjoitusjoukot samassa tilassa edes auttoi harjoituspäivän etenemistä aikataulussa, muutoin olisi viipynyt ja venynyt varmasti.
- Kriisiviestintä suunnitellun mukaista. Tietoturvaloukkauksen ilmoitusmenettelyä oli hyvä harjoitella.
- Tulimme avoimin mielin tilanteeseen ilman selkeää ennakkokäsitystä edessä olevan harjoituksen sisällöstä ja vaatimuksista.
- viestintä meni paremmin kuin osattiin odottaa, harjoitus oli ehkä helpompi kun osattiin ennakoida
- Käydyt etukäteispalaverit auttoivat harjoituksen/toimintojen onnistumisessa.
- Oli mukava huomata, että olemassa olevien ohjeiden avulla pystyimme ratkaisemaan tämän tyyppisiä tilanteita.

- Jos oltaisiin lähdetty tekemään forensiikkaa, sekin olisi onnistunut.
- Tekniikka ja harjoitustila toimivat. Kaikki olivat paikalla ja ydinryhmän roolitus oli hyvä.
- Kaikki toimivat omissa tehtävissään asiantuntevasti. Johtoryhmätyöskentely tuki harjoituksen etenemistä tehokkaasti aikataulussa. Keskusteluyhteys toimi. Harjoitukseen oli valmistauduttu huolellisesti, joka osaltaan tuki organisaation oppimista.
- Harjoitus eteni oletetusti. Sisälsi sekä henkilötietojen tietoturvarikkomuksen että tietomurron.
- Johtopaikan perustaminen ja se toiminta sujui odotusten mukaisesti. Olimme valmistautuneet etukäteen.
- Oli ennakoitavissa, että tilanne pahenee. Järjestelmän omistaja selvitti etukäteen oman järjestelmänsä monitoimittajaympäristön haasteita.
- Tiesimme jo etukäteen, että meidän tulee selkeyttää prosessejamme ja vastuukysymyksiä sekä päivittää ohjeistuksia. Tästä on hyvä jatkaa kehittämistyötä.
- Päivä tarjosi odotetusti keskusteltavaa ja tehtäviä.
- Johtaminen toimi, kun ihmiset saatiin samaan huoneeseen.

3.3 Mitkä olivat niitä asioita, jotka eivät toimineet kuten olitte kuvitelleet? Miksi?

Osallistujilta pyydettiin palautetta myös siitä, mikä ei toiminutkaan kuten Strömsössä. Keskeisiä havaintoja olivat muun muassa:

- Tietosuojavaltuutetun sivuilla täytettävä ilmoituslomake oli työläs täytettävä kriisin keskellä. Voisiko olla yksinkertaisempi lomake, jos täydennetään jo aiemmin annettua ilmoitusta.
- viestinnän mukana olo ei onnistunut oikein hyvin
- Johdon osallistuminen aamupäivällä oli puutteellinen. Iltapäivällä tilanne oli toinen kun saatiin johdon edustus paikalle.
- Sovittiin työnjako, mutta työnajakoa voisi vielä tarkemmin/jämäkämmin kohdentaa ja sopia etukäteen tai tilanteen selvitessä. Löydettiin kehitettäviä kohtia omassa toiminnassa esim. viestinnässä ja viestinnän resurssoinnin/valmiuden varmistamisessa ja tilannekuvan ylläpitämisessä/välittämisessä.
- Vastuut epäselviä.
- Keskinäinen viestintä olisi toiminut paremmin tilannehuoneessa, kun olimme eri tiloissa tuli viivettä. Tämän harjoituksen ajallinen toteuttaminen oli nopeaa, kaikkeen ei ehditä tällä aikataululla reagoimaan.
- Huomasimme, että on syytä analysoida kaapattujen tietojen sisältö tarkemmin.

- Ei päästy tekemään konkreettisia asioita eli emme tehneet teknisiä toimenpiteitä tai forensiikkaa.
- Päivä oli työteliäämpi kuin aluksi ajattelimme vs Tempo oli hitaampi kuin luulimme.
- Järjestelmätoimittajiin oli vaikea saada yhteyttä nopeasti.
- Skypen joukkomykistystä olisi ajoittain tarvittu, muuten toimi hyvin

  - ei ollut kovinkaan helppoa päätellä, milloin on oikeasti tapahtunut tietoturvaloukkaus tai henkilötietojen tietoturvaloukkaus; asiasta keskusteltiin pitkään

  - sopimustietoja muisteltiin, mutta ei pystytty tarkistamaan

  - Tapahtuman laajuus ja alkuvaiheen tilanteen epäselvyys.

  - Yhteydenotot viranomaisiin, emme olleet varmoja, milloin ottaa yhteyttä mihinkin

  - Viestinnässä havaittiin, että tarvitsemme tiedon jakamiseen soveltuvan pikaviestintäratkaisun

  - Harjoitusta vaikeutti hieman tieto harjoituksesta. Mietimme ehkä hieman liikaa harjoituksen rakennetta tai sitä, miten se oli suunniteltu, sen sijaan että olisimme toimineet täysin, kuten oikeassa tilanteessa olisimme toimineet.

4 Kehittämistoimenpiteet

Väestörekisterikeskus kävi läpi jokaisen organisaation tuottamat kaksi raportointipisteissä tuotettua raporttia ja on tunnistanut näistä organisaatiokohtaisista havainnoista seuraavat keskeiset tähän kokonaisuuteen liittyvät kehittämiskohteet.

Tietoturvallisuuden keskeiset kehittämiskohteet – TOP 12 kohtaa

1. Ohjeistus, tiedottaminen ja koulutus
    - henkilöstön jatkuva kouluttaminen ja tiedottaminen näistä asioista
    - puhtaan pöydän periaate
2. Tietoturvapäivitysprosessin kehittämiseen liittyvät tarkistukset
    - erityisesti epäsäännöllisesti verkossa olevat tietokoneet sekä muut tietokoneet ja osin IoT-tyyppiset laitteet – " Vähemmälläkin käytöllä olevat tietotekniset laitteet tulisi päivittää"
3. Mobiililaitteiden tietoturvallisuuden hallinta
    - "mitä tehdään, jos jokin laite varastetaan tai sellainen häviää"
4. Häiriötilanteiden hallintaprosessin kehittäminen
    - tarvittava lisäharjoittelu
    - kriisiviestintä
    - jatkuvuus- ja valmiussuunnittelun tarkistaminen
5. Käyttöoikeuksien hallinnan kehittäminen
    - olemassa olevien oikeuksien läpikäynti ja prosessien kehittäminen
6. Turvallisen sähköpostiviestinnän mahdollistaminen
    - kuinka voidaan välittää salassa pidettävää / henkilötietoja turvallisesti asiakkaille ja muille kohderyhmille helppokäyttöisesti
7. Prosessit tietoturva- ja tietosuojaloukkausten ilmoittamiseksi sekä käsittelemiseksi
    - harjoituksessa tunnistettujen puutteiden korjaaminen ja henkilöstön kannustaminen tekemään ilmoituksia entistä matalammalla kynnyksellä
8. Vastuiden ja roolien tarkempi kuvaaminen ja viestiminen
    - sisältää myös päätöksenteon kehittämisen erityisesti häiriö- ja kriisitilanteissa
    - sijaisuudet sekä varahenkilöjärjestelyt kuntoon – näiden viestiminen

9. Salasanojen hallinnan kehittäminen
    - selvitetään mahdollisuus ottaa käyttöön salasanojen hallintaohjelma ja/tai kertakirjautumisjärjestelmä
10. Palvelusopimusten mukaisen palvelutuotannon vaatiminen ja sopimusten tarkentaminen
    - samalla yleensä parempi ote toimittajahallintaan ja yhteistyöhön – miten voidaan varmistaa, että saadaan se, mistä maksetaan ja on sopimuksessa sovittu?
11. Lokienhallinnan kehittäminen
    - tässä yhteydessä esille nousi se, että tähän liittyviä velvoitteita ja ohjeistuksia tulisi saada selkeytettyä yleisemminkin, käytännöt ja "suositukset" ovat hyvin vaihtelevia
12. Palveluiden tietoturvallisuuden tarkistaminen / auditointi
    - kriittisimpien palveluiden turvallisuutta tulisi arvioida ja luoda siihen selkeä toimintamalli, jonka mukaan toimitaan

Tietosuojaan liittyvät kehittämiskohteet – TOP 7 kohtaa

1. Koulutus ja ohjeistus sekä tiedottaminen
    - aivan kuten tietoturvallisuuden osalta, kokonaisuudesta tulisi jatkuvasti kouluttaa ja muutosten osalta ohjeistaa sekä tiedottaa säännöllisesti
    - ohjeistuksen kehittäminen niin oman henkilöstön kuin henkilötietojen käsittelijöiden osalta
    - kansallisen tietosuojalain voimaanastuminen sekä sen mukanaan tuomat muutokset
2. Tietosuojaselosteisiin liittyvät toimenpiteet
    - yleensäkin vanhan lainsäädännön aikaisten toimintamallien päivittäminen
3. Riskienhallinnan ja vaikutusten arvioinnin kehittäminen
    - harjoituksessa nousi useissa palautteissa esille se, että tietosuojaan liittyvän riskienhallinnan kehittäminen vaatii selkeästi lisää harjoittelua; tällä on keskeinen merkitys niin palveluiden kehittämisessä kuin myös henkilötietojen tietoturvaloukkaustilanteissa
4. Prosessin kehittäminen rekisteröidyn pyytäessä häntä koskevia tietoja
    - olemassa oleva malli vie aikaa ja resursseja, mahdollisimman pitkälle automatisoitu prosessi
5. Tietojärjestelmien tietosisältöjen / tietovirtojen kartoittaminen ja kuvaaminen

- harjoitus nosti esille hyvin sen kysymyksen, mistä me tiedämme, mitä tietoja meillä on tallennettuna eri palveluihin?
- harjoituksen kaltaisessa tilanteessa on varsin toivotonta alkaa luoda mallia ja selvittää tätä asiaa, tämä pitäisi olla selvillä etukäteen

6. Henkilötietojen julkaiseminen eri muodoissa
   - ” Henkilötietojen julkaisuun verkossa ja somessa kiinnitetään erityistä tarkkuutta”
7. Yhteistyön kehittäminen muiden organisaatioiden tietosuojavastaavien kanssa
   - verkostoituminen ja parhaiden käytäntöjen jakaminen

Toimitila- ja henkilöstöturvallisuuteen liittyvät kehittämiskohteet – TOP 4 kohtaa

1. Kulun- ja vierailijoiden hallinnan kehittäminen ja ohjeistaminen
   - organisaation oma henkilöstö, mutta ennen kaikkea vierailijakäytännöt
   - henkilöiden tunnistaminen
2. Toimitilojen fyysisen turvallisuuden kehittämiseen liittyvät parannuskohteet
   - kameravalvonnan käyttöönotto tai sen kehittäminen
3. Henkilökorttien tai tunnisteiden käyttöönotto ja niistä tiedottaminen
   - vaikka kortit jo käytössä, niiden käytön varmistaminen
4. Turvallisuusselvitysten käyttöönotto
   - prosessi ja ohjeistus, missä tilanteissa edellytetään turvallisuusselvitystä

Erikseen tunnistettuja, muita hyviä havaintoja:

- ”harmaan datan tunnistaminen”
- ”arvioidaan avoimuutta vs. henkilöstöturvallisuus”
- ”ajantasaiset yhteystiedot keskitetysti yhteen paikkaan”
- ” selvittää, onko meillä tietoja, joita yhdistelemällä voisi saada harjoituksessa kuvatun kaltaisesti julkaistua erityisiä (arkaluontoisia) tietoja ja miten näihin voisi päästä käsiksi”
- ”palveluiden ja palvelimien korjaus- ja kehittämisvelkaa tulee kuroa umpeen”
- ”näyttöjen lukitukset”
- ”Tilannehuoneen toiminnallisuuksien kehittäminen”
- ”Ohjeistus ulkopuolisten henkilöiden kohtaamiseen, kulun rajoittaminen osassa tiloja”
- ” Turvallisuuskävelyt kiinteistöissä”
- ” eri operaattoreiden sim-kortit varalle”
- ” Digiturvavideon antamien vinkkien käyttöön otto koko henkilökunnalle”

Digitalisaatio/Digiturvapalvelut//Rousku Kimmo 23.1.2019

5 TAISTO-harjoitukset vuosina 2019 ja 2020

Ensimmäinen TAISTO18-harjoitus onnistui merkittävästi suunniteltua paremmin niin siihen osallistuneiden organisaatioiden lukumäärän, organisaation oman arvioinnin sekä Väestörekisterikeskuksen harjoituksen toteutuksen osalta. Tämän johdosta VRK teki jo marraskuussa 2018 päätöksen siitä, että TAISTO-harjoitusmallia jatketaan myös vuosina 2019 ja 2020.

Tämän ohella alustavasti on suunniteltu, että myös vuonna 2021 toteutettaisiin TAISTO-harjoitus. Tulevat TAISTO-harjoitukset ovat osa julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelman – JUDO-hankkeen - toimeenpanoa. Harjoitukset sovitetaan JUDO-hankkeen viittä eri projektia tukeviksi ja sovitetaan vuosittain JUDO-hankkeen projektien tilannetta vastaaviksi. JUDO-hanke päättyy vuoden 2021 lopussa, jonka johdosta viimeinen TAISTO21-harjoitus toimisi samalla hyvin koko hankkeen näkökulmasta yhteenvetona koko kolmivuotisen hankkeen osalta.